

Les tribulacions de la família Boixens

per PERE CALDERS

(Del llibre L'OMBRA DE L'ATZAVARA, Premi Sant Jordi: 1963)

En aquella època, l'Orfeó Català de Mèxic ocupava tot un tercer pis del carrer de Bolívar, entre les avingudes del Setze de Setembre i de Francisco I. Madero. Era un gran local que havia estat del Club Americà i tenia bones condicions com a lloc de reunió d'una entitat amb un nombre considerable de socis. Ben aprofitat, hi havia espai per a bar i per a restaurant, biblioteca, una petita sala d'espectacles, sales de joc — una d'elles amb taules de billar — i una gran peça amb mobles confortables, destinada al vell gust de la conversa. Els socis en deien l'ONU, segurament perquè allí es debatien qüestions relacionades amb la marxa del món.

En Fageda tenia el costum d'agafar el braç del seu interlocutor i el feia avançar així per la galeria, fins a l'entrada de l'ONU. Solien trobar algun mosso pel camí, que sense des-emparrar la safata preguntava:

— Un tallat, senyor Deltell?

— Sí.

A la sala de conversa hi havia de cara al vespre una apassionada ebullició. Es debatien sempre els mateixos problemes: ja faltava poc perquè les coses canviessin, ja era imminent la possibilitat de retornar. O al revés: la cosa estava del tot perduda, s'havien de quedar per sempre més a Mèxic, perquè, el món empenia amb decisió tendències que els eren contràries. Els dos punts de vista seguien dividint els emigrants, no pas en una simple manera de considerar les coses, sinó oposant-los; molts dels que se'n volien anar, era perquè a Mèxic només vegetaven, no havien aconseguit situar-se tal com Amèrica prometia. Molts dels que es volien quedar, era perquè es consideraven uns triomfadors al respectable estil material de sobreviure.

En Fageda era d'aquests darrers. Sense deixar anar el braç d'en Deltell, preguntava:

— Ja has vist el succeït a en Boixens?

En Deltell es deseixia mansament. Mentre s'asseia, en espera del tallat, mostrava interès:

— He sentit dir alguna cosa, però no ho sé ben bé. Què li ha passat?

En Boixens s'havia dedicat durant una colla d'anys a explicar a tothom que "recollia". Estalviava amb un propòsit, volia ajuntar una quantitat; tota la colònia sabia la xifra exacta que li permetria retornar a Catalunya: "Ja tinc tant", deia. O bé: "Ja només em falta tant". A l'Orfeó se seguia amb interès, gairebé moneda a moneda, el compte de la seva previsora nostàlgia.

Finalment, un dia, en Boixens entrà a l'ONU amb un somriure triomfal. "Ja els tinc", digué. Quasi brandava la llibreta bancària. Van fer-li, en el mateix Orfeó, un sopar de comiat, i, un dilluns de bon matí, els amics acompanyaren en Boixens a l'aeròdrom. La senyora Boixens, menuda i nerviosa, plorava d'alegria, i el fill del matrimoni, un noi de disset anys que havia nascut a Mèxic, estava una mica esverat, no veia el futur amb la confiança i la lleugeresa dels seus pares. L'avió empenqué el vol i els de terra es van quedar amb els mocadors a les mans, consirosos i amb una honrada enveja.

— Això és el que jo sabia — completà en Deltell —. Què més ha passat?

En Fageda tornà a agafar el braç del seu company i, abaixant la veu, digué:

— Fa una setmana que els Boixens tornen a ser a Mèxic...

— Però si encara no fa sis mesos que se'n van anar!

— Sí, però han tornat. En Boixens diu que ha tingut un desengany terrible. Va trobar Barcelona petita i resclosida, tot li queia al damunt. La seva família només estava a l'aguait dels diners que havia portat d'Amèrica, s'esforçava a descobrir la quantitat total. En Boixens s'havia acostumat a

dejar-lo, un corcó insidiós torbava les belles columnes de xifres: els diners pintats a les parets, la Nena i les múltiples senyores, la rata, la »Multilith« que havia quedat fora del tracte, la Vida Impersonal... Però quin cel hi ha sense núvols? El seu company de l'editorial tenia raó: ningú no dóna res a canvi de res i, després de tot, el preu que preveia no era excessivament alt comparat amb els beneficis.

Travessà l'avinguda de San Juan de Letrán amb un perillós encantament i un cotxe hagué de frenar d'una manera brusca per no atropellar-lo. El conductor l'imprecà; va treure un braç per la finestreta, tot fent-li un gest ofensiu, mentre es dedicava a insultar-lo. Però, en aquells moments, en Deltell tenia una infinita capacitat de perdó. Se sentia entendrit, membre d'una genorosa germandat. Posat a salvar coses, li semblà que fins i tot podria salvar el seu matrimoni. Acordà emportar-se'n l'Adela. No s'hauria resignat a deixar el Xordi i, si se l'enduia, era just no privar-lo de la companyia de la mare. A donya Xole i al Natxo els donaria una quantitat. Ben contents que estarien!

I l'Adela, en un altre medi i voltada d'una altra gent, s'hi sentiria bé. Per què, com era possible que Catalunya deixés d'agradar a algú?